केन्द्रीय विद्यालय एन. डी. ए

आवधिक परीक्षा प्रथम् - (2018-2019)

विषय -संस्कृत **कक्षा- दशम्** **पूर्णांका:- 40**

अपठित अवबोधनम्

प्रश्न न 1- अनुच्छेदम् पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-

पश्य, पश्य । तत्र एकम् उद्यानम् अस्ति । उद्यानम् न केवलम् सुन्दरम् अपितु विशालम् अपि अस्ति।

जना: न केवलम् मनोरञ्जनाय अपितु विश्रामाय , चित्तस्य आह्लादाय, शुद्धपवनाय च उद्यानेषु भ्रमन्ति । तत्र

उन्नता: वृक्षा: ,मनोहराणि पुष्पाणि खगानां च मधुरध्वनि: सर्वेभ्य: जीवेभ्य: सदैव सुखम् एव यच्छति । धन्यानि

एतादृशानि उद्यानानि ।

क- एकपदेन उत्तरत- i) उद्याने कीदृशा: वृक्षा: सन्ति ? [2]

ii) उद्यानेषु के भ्रमन्ति ?

ख- पूर्णवाक्येन उत्तरत- i) उद्यानम् कीदृशम् अस्ति ? [2]

ग- भाषिककार्यम् - १) ‘ मनोहराणि पुष्पाणि ’ इति पदयो: किम् विशेषणपदम् अस्ति ? [1]

रचनात्मक कार्यम्

प्रश्न न०2- कोष्ठकात् उचितम् पदं चित्वा पत्रम् पूरयत- [1/2x10=5]

[मित्रै: , प्रिय , मम , कार्यक्रम; , अपि , शोभाम् , आयोजनम् , निर्धारिते , अभिन्नम् , एव]

१- --------- मित्रसन्तोष!

शुभसमाचारम्यत्अस्मिन्वर्षे२- --------- जन्मदिवस:

आगामिरविवासरेभविष्यति।प्रतिवर्षम्इव

चममजनकेनलघुसमारोहस्य३------------ कृतम्।पूजाया:४-----------

सार्धचतुर्वादनेभविष्यति।तत्पश्चात्

जलपानम्भविष्यति।सर्वाणिअपिममित्राणिसपरिवारम्आगमिष्यन्ति।तुभ्यम्५----------

निमन्त्रणम्

अस्ति।सपरिवार: ६----------- समयेआगत्यसमारोहस्य७--------- वर्धस्व।जन्मदिवससमारोह: ८--

----

सह९-------------- आनन्दायक: भवति।

तव१०--------- मित्रम्

कखग

पठित अवबोधनम्

प्रश्न न 3- अनुच्छेदम् पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत-

अथ एकस्मिन् अहनि स मेषो यावत् महानसम् प्रविशति तावत् सूपकारेण अर्धज्वलितकाष्ठेन ताडित:। ऊर्णाप्रचुर: मेष: वन्हिना जाज्वल्यमानशरीर: निकटस्थ अश्वशालाम् प्रविशति, दाहवेदनया च भूमौ लुठति। तस्य भूमौ प्रलुठत: तृणेषु वन्हिज्वाला: समुत्थिता:। ज्वालामालाकुला: अश्वा: प्राणत्राणाय इतस्तत: अधावन्। तेषु केचित् दग्धा:,केचित् अर्धदग्धा:, केचन् च पन्चत्वम् गता:।

क- एकपदेन उत्तरत- i) अश्वा: प्राणत्राणाय कुत्र अधावन् ? [2]

ii) जिह्वालोलुपतया मेष: कुत्र प्रतिवसति स्म?

ख- पूर्णवाक्येन उत्तरत- i) यदा मेष: भूमौ अलुठत् तदा किम् अभवत् ? [2]

प्रश्न न॰4- रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्न निर्माणम् कुरुत- [3]

ii) <u>दानशालासु</u>विचरन् राजा अचिन्तयत् |[कस्या:, कस्य, काषु]

iii) सूर्योदये <u>तम</u>: नश्यति । [कासां, कस्य, किम्]

iv) <u>गुरुणाम्</u> आज्ञा अविचारणीया भवति । [कस्य, कस्मिन्, केषाम्]

प्रश्न न॰5- शब्दानां अर्थै: सह मेलनम् कुरुत- [4]

शब्दा:	अर्था:
ऊह:	निवासम्
सन्निधिम्	पक्षेतर्क :
वदनम्	सरस्वती
भारती	मुखम्

अनुप्रयुक्त व्याकरणम्

प्रश्न न॰6- विग्रहम् कृत्वा समासनामानि लिखत- [3]

यूथपति: , मेषमध्ये , अकार्यम्।

प्रश्न न॰7- प्रत्ययं योजयित्वा पदनिर्माणं कुरुत- [4]

पटु + त्व = ------------- कटु +ता = ----------

गुरु + त्व = ------------- परि+त्यज्+ल्यप्= -----------

प्रश्न न॰8- सन्धि वा सन्धिविच्छेदम् कुरुत- [3]

क: + तावत् = -------- [कस्मात् / कस्तावत्]

यथा + उचितम् = -------- [यथेचितम् / यथोचितम्]

वेद + ------- = वेदान्तस्य [अन्त: / अन्तस्य]

प्रश्न न॰9- अधोलिखितपदानाम् विभक्तिं वचनम् च लिखत- [2]

पदानि	विभक्तिं	वचनम्
महानसम्	-------- -------	
कपय		-------- -------

प्रश्न न॰10- विलोमपदानि योजयत- [2]

पद	विलोमपदानि
सततम्	विरोध:
मैत्री	कदाचित्
जीवनम्	अविवेकी
विवेकी	मरणम्

प्रश्न न॰11- अधोलिखितपदानां द्वे समानार्थकपदानि लिखत- [3]

वानर: , राजा , पाचक :

प्रश्न न 12 संस्कृते समयं लिखत [2]

(1)9.00 (2) 3.15

(3) 4.45 (4) 7.30